

Onderwerp Leerpunten Omgekeerde Right to Challenge en het oefenen met het Gronings model
ter informatie
Steller Fred Stol & Lidwien Reehuis

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 64 18

Bijlage(n) 0

Ons kenmerk 56015-2023

Datum 22-2-2023

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

De relatie tussen ‘inwoner & overheid’ blijft zowel landelijk als in onze gemeente een belangrijk thema. Zo is in het coalitieakkoord van 2022 – 2026 opgenomen dat zeggenschap meer is dan eens in de vier jaar stemmen.

We werken continu aan nieuwe vormen van samenwerking met én tussen bewoners om het vertrouwen in elkaar te versterken. Denk bijvoorbeeld aan de succesvolle inzet van de gebiedsteams, de wijk- en dorpswethouders, de Stem van Groningen, etc. Stapsgewijs werken wij op dorps- en wijkniveau toe naar steeds meer zeggenschap waar inwoners zelf kunnen bepalen welke vorm van participatie en/of zeggenschap voor hen het meest passend is. Daarnaast werken wij aan participatie binnen de Omgevingswet en het wetsvoorstel "Wet Versterking participatie op decentraal niveau". Ook wettelijk worden er eisen gesteld om de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid te vergroten. Het vergroten van invloed en zeggenschap doen we samen met onze inwoners. Dit is een zoektocht en daarin zijn we lerende.

In deze brief gaan we in op de leerpunten uit de pilot Omgekeerde Right to Challenge (oR2C). Vervolgens kijken we naar de voortgang van het oefenen met zeggenschap met behulp van het Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie (GM). Tot slot wordt een doorkijk gegeven wat we in deze coalitieperiode gaan doen om zeggenschap goed te organiseren binnen en buiten onze organisatie.

Pilot Omgekeerde Right to Challenge

In oktober 2020 heeft uw raad een initiatiefvoorstel (D66) aangenomen om een pilot oR2C mogelijk te maken. Het Right to Challenge wordt ook wel het uitdaagrecht genoemd. Bij een omgekeerd uitdaagrecht moet de gemeente inwoners uitdagen om

Volgvel 1

taken over te nemen. Dit is het omgekeerde van een gewone uitdaagrecht waar inwoners de overheid uitdagen.

Begin 2021 heeft een projectteam van de gemeente onderzocht in welke wijken inwoners interesse hebben om bij te dragen aan deze pilot. Er is gekozen voor de bewonerscoöperatie Goeiebuurt (GB) die zich inzet voor inwoners van de Hoogte en de Korrewegwijk. Omdat de oR2C voor alle partijen nieuw was hebben we GB vanaf het begin betrokken in het projectteam.

Vanuit het initiatiefvoorstel was het de opdracht om een gemeentelijke ‘taak’ over te dragen aan inwoners waarbij meerdere wethouders en organisatieonderdelen betrokken moesten zijn. Hierbij lag ook een kans om domein overstijgend zichtbaar te maken hoe verschillende afdelingen vanuit inwonersperspectief met elkaar samenwerken.

We hebben onderzocht welke uitvoerende taken in het verstrekken van ‘gemeentelijke voorzieningen’ geschikt zouden zijn. Hierbij is gekozen voor ‘voorliggende Gemeentelijke voorzieningen voor minima huishoudens’. Dit [zijn extra's](#) voor mensen met een minimum inkomen die in de gemeente Groningen wonen.

Een taak overdraagbaar maken betekent dat deze ontvlochten moet worden uit bestaande systemen en processen binnen de ambtelijke organisatie. Taken die horen bij de ‘voorliggende gemeentelijke voorzieningen’ lopen via verschillende afdelingen dwars door de gemeentelijke organisatie heen. Elk met hun eigen regels, procedures en geldstromen. Daarbij zijn er ook taken uitbesteed aan bijvoorbeeld de Stichting WIJ en externe organisaties zoals Stichting Leergeld en het Sport- en Cultuurfonds.

Wanneer wij taken overdragen heeft dat gevolgen voor onze huidige manier van werken én de inzet van de gemeentelijke middelen. Dit paste in de opdracht maar we hebben een logische terughoudendheid gezien bij de ‘weggevende’ partijen zoals de Stichting WIJ en de afdeling Inkomensdienstverlening. Deze organisaties hebben een uitvoerende en controlerende taak en konden dit begrijpelijkerwijs niet zomaar los laten.

Leerpunten pilot Omgekeerde Right to Challenge

De wensen en behoeften van inwoners zijn vaak domein overstijgend. En dit past niet goed bij de sectoraal georganiseerde processen en systemen in de gemeentelijke organisatie. Het is ons dan ook niet gelukt om portefeuille overstijgende taken uit de gemeentelijke organisatie ‘los te weken’ en deze aan GB over te dragen.

Het thema, het werkgebied of de opdracht zelf gaf telkens aanleiding om in discussie te gaan over de organisatie van processen en systemen. Als gemeente hebben wij ervaren dat vanuit onze organisatie het erg lastig is om integrale opgaven op één plek te organiseren.

In overleg met de wijkwethouder, portefeuillehouder Inkomen & Schulden en portefeuillehouder Gebiedsgericht werken & Democratische vernieuwing is deze ervaring gedeeld. Wij zijn tot de conclusie gekomen om deze pilot niet verder uit te voeren en dat we de geleerde lessen meenemen voor een verdere uitwerking van participatieve processen.

De portefeuillehouder Gebiedsgericht werken & Democratische vernieuwing heeft de vertegenwoordigers van bewonerscoöperatie Goeiebuurt bedankt voor hun inzet en waardevolle inbreng.

De volgende leerpunten worden meegenomen in het project waarin we met behulp van het Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie zeggenschap organiseren.

Leerpunt 1: bereidheid om te leren en samen te werken (aan beide kanten)

We hebben in deze pilot gemerkt dat inwoners bereid zijn met ons mee te denken en vrije tijd willen inzetten om van het uitdaagrecht te leren. Tijdens de gehele zoektocht heeft de GB ons voorzien van deskundige inbreng. Ze kenden de weg in onze organisatie en hebben inzicht wat er in de wijk speelt. Als gemeente hebben wij van GB geleerd wat de (on)mogelijkheden waren. De complexiteit van de gekozen taak in deze pilot vroeg vanuit de kant van de gemeente veel tijd, inzet en kennis. Inwoners hebben vanuit de gemeente ook ondersteuning nodig om hun inbreng goed te kunnen doen. Zo wordt er samengewerkt aan een goede relatie en wederzijds vertrouwen. Het leren van elkaar zien we bijvoorbeeld ook terug bij onze gezamenlijke zoektocht met de Vereniging Wijkraad Hoogkerk (VWH) hoe een burgerbegroting in de praktijk kan werken.

Als lerende organisatie zijn wij bereid om samen met initiatiefnemers participatieve processen te evalueren. Opgedane ervaringen en leerpunten verwerken wij in de leerlijn Participatie met behulp van het ambtelijke opleidingsplatform Groningen Leert.

Leerpunt 2: het uitdaagrecht vraagt uitvoeringskracht (aan beide kanten).

Veel taken lopen dwars door de gemeentelijke organisatie heen. Elk met hun eigen regels, procedures en middelen-inzet. Het vraagt voor de gemeente veel uitvoeringskracht d.w.z. tijd, geld en menskracht om geschikte taken te vinden die wij aan inwoners kunnen overdragen. Ook bij inwoners zit een grens aan hun vrijwillige inzet. Een complexe domein overstijgende taak vraagt veel uitvoeringskracht. Wij zien meer kans van slagen voor het overdragen van laagdrempelige en eenvoudigere taken binnen één domein. Mits de organisatie en de inwoners hier voldoende uitvoeringskracht voor krijgt om deze taak goed overdraagbaar te maken.

Binnen de nog op te stellen participatieverordening en bijbehorende beleid, gaan wij rekening houden met de uitvoeringskracht van onze ambtelijke organisatie. In overleg met uw raad wordt de mogelijke inzet van het uitdaagrecht meegenomen.

Leerpunt 3: borg participatie goed in de ambtelijke organisatie en geef tijd en ruimte om te experimenteren.

In samenwerking met GB hebben we gemerkt dat gemeentelijke processen en systemen niet altijd goed aansluiten bij de leefwereld van inwoners. Om beter in te kunnen spelen op de wensen en behoeften van onze inwoners is tijd en ruimte nodig. Deze tijd en ruimte gaan we dan ook nemen bij de invoering van het Gronings model. Om de ambtelijke organisatie voldoende uitvoeringskracht te geven, gaan we in deze coalitieperiode geen nieuwe democratische experimenten opstarten.

In het coalitieakkoord is hierover geschreven: “We gaan participatie beter borgen in de ambtelijke organisatie”. In deze coalitieperiode gaan we hier aan werken.

Het organiseren van zeggenschap met het Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie

Vanuit het gebiedsgericht werken hebben er tussen 2017 en 2019 vijf democratische experimenten plaatsgevonden in het kader van democratische vernieuwing. In 2020 zijn al deze experimenten [geëvalueerd](#). De resultaten van deze experimenten hebben geleid tot het ontwikkelen van een gespreksmodel over invloed en zeggenschap, genaamd het [Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie \(GM\)](#). Het model geeft richting aan het gesprek tussen bewonersorganisaties en de gemeente bij het vinden van een passende vorm van invloed en zeggenschap. Het gespreksmodel is in [maart 2021](#) door de gemeenteraad vastgesteld. Daarbij is ook besloten om met het model voor *een jaar* te oefenen in drie wijken of dorpen.

We werken intensief samen met bewoners aan (vormvrije) wijk- en dorpsagenda's. Zo investeren we in een beter en democratischer proces waarin we de verschillende belangen vroegtijdig op tafel krijgen en een plek geven.

In onze brief uit [december 2021](#) schreven we met het organiseren van zeggenschap te gaan oefenen en de democratische processen uit te lichten in de Rivierenbuurt, Onnen, Noordlaren & Glimmen en Hoogkerk. Begin 2022 zijn we daarmee gestart door aan te sluiten bij bestaande gesprekken in het kader van een gezamenlijke (vormvrije) 'wijk/dorps-agenda'. Bij aanvang van de processen werd vrij snel duidelijk dat de omstandigheden en het vertrekpunt over de gewenste (en benodigde) samenwerking in elk oefengebied anders is.

Het proces met de dorpsbelangen uit *Onnen, Noordlaren en Glimmen* richt zich op de wens om de samenwerking tussen de gemeente en de dorpen te versterken. In de huidige fase van het proces onderzoeken het gebiedsteam en de bewonersorganisaties gezamenlijk de wensen en de mogelijkheden.

De *Vereniging Wijkraad Hoogkerk (VWH)* heeft aangegeven het instrument burgerbegroting en de bijbehorende verantwoordelijkheden te willen onderzoeken. Dat is een logische stap vanuit de al eerder opgedane ervaringen met zeggenschap. De wens van VWH heeft o.a. geleid tot een geslaagde excursie naar Antwerpen met een delegatie gevormd uit bewoners, ambtenaren en raadsleden. Tijdens deze excursie is er geleerd van de ervaringen in het 'district Antwerpen' waar inwoners sinds 2014 jaarlijks budget verdelen over verschillende initiatieven. *In de Rivierenbuurt* zijn de eerste stappen gezet in de realisatie van de wensen om de buurt te vergroenen. Vanuit het gebiedsteam is een bedrag beschikbaar gesteld voor de bewonersorganisatie om dit te realiseren. Op wens van de bewonersorganisatie maakt het gesprek over zeggenschap onderdeel uit van de samenwerking. Kortom, elk proces doorloopt haar eigen (ontwikkelpad).

Bij het schrijven van het raadsvoorstel in 2021 hadden we een optimistisch tijdspad om het oefenen binnen een jaar af te ronden. Inmiddels zijn we een stuk wijzer: om (meer) zeggenschap samen goed te organiseren is er tijd en ruimte nodig. De toezegging om binnen een jaar bij uw raad terug te komen met een evaluatie is niet reëel geweest. Bovendien hebben de bewonersorganisaties de leiding en bepalen zij in afstemming met de gemeente het (eind)resultaat en het tempo. Aan ons is het de taak om waar nodig te faciliteren en zo goed mogelijk mee te groeien.

In het 'meegroeien' zitten waardevolle lessen die helpen om als gemeentelijke organisatie beter aan te sluiten bij -of in te spelen op- de behoeftes vanuit een wijk of dorp. Het helpt ook bij onze opgave hoe zeggenschap beter te organiseren en deze te

Volgvel 4

borgen. We willen graag recht doen aan de gestarte gesprekken en de tijd nemen om van elkaar te leren. Daarom nemen wij in de komende coalitieperiode voldoende tijd en aandacht om deze drie oefengebieden goed te faciliteren.

Waar de bewonersorganisaties en de gebiedsteams samen de eerste verkenning doen, ligt voor beiden de uitdaging om de 'achterban' mee te krijgen in deze beweging. Het is realistisch te verwachten dat dat niet altijd even makkelijk zal gaan. Echter, door transparant en eerlijk met elkaar te blijven communiceren en elkaars positie te leren kennen, vertrouwen wij er op dat we aan het einde van de rit beiden ervaren hebben hoe we zeggenschap beter organiseren.

Omdat we in deze leerprocessen samen met bewonersorganisaties optrekken, zien wij het als vanzelfsprekend dat zij ook podium krijgen om hun ervaringen met uw raad te delen. In de zomer van 2022 organiseerden we de week van de participatie, waarbij we uw raad uitnodigden voor een informerende bijeenkomst over het oefenen met zeggenschap aan de hand van het GM. Deze bijeenkomst is destijds om moverende redenen niet doorgegaan. Voor 2023 zetten we een gelijkende bijeenkomst weer op de agenda. Samen met de bewonersorganisaties zoeken we naar een passende manier om hier invulling aan te geven. Uiteraard bent u welkom om eerder bij de processen in deze wijken en dorpen aan te schuiven.

Tot slot

We vinden het belangrijk om in deze coalitieperiode voor een langere periode de opgedane lessen met onze inwoners goed te borgen binnen onze ambtelijke organisatie. De opgedane ervaringen en lessen uit de praktijk nemen we daarin mee. Dit helpt ons om met de wensen van onze inwoners op het gebied van zeggenschap mee te groeien en doorlopend te leren. Zo leerden we uit de pilot oR2C dat er nog veel is te doen in het organiseren van participatie. Maar óók dat er bewonersorganisaties zijn die met ons deze uitdaging aan willen gaan.

Dat bewonersorganisaties welwillend zijn om samen met ons een leerproces in te stappen zien we ook terug bij het oefenen met het GM. We leerden al vroeg in het proces dat het beter is om aan te sluiten bij de wensen van de bewonersorganisaties en -hoe goed bedoeld ook- geen vastomlijnd proces of beoogd resultaat op te leggen. Kortom, het organiseren van participatie en zeggenschap is een uitdaging en een proces dat je samen doet.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.